

כ) והבורגנין

[1234567]

מסורת הש"ס כ) [ע"י ירושלמי מגילה פ"ד ה"ב]*

פרשה פדורה

פרשה פתוחה

(רש"י עירובין נה:): והבורגנין. סוכות. דהרמז"ס פוטר הוא משום דאין ע"ז שם פתח ולא משום חסרון צבית ע"ש באורך לפ"ז י"ל דגם במזוזת מקרי דירה גמורה ופטורה מטעם אחר מיהו צרצרו ירוחם ואשכול כתבו משום שאינה ראוי לדירה ול"ע] אבל לשאר מילי הוי צית גם צלל גג ע"י עירובין כ"ה צ' דג' מחילות שאין עליהן תקרה מתעברת עם העיר והתם צעי ראוי לדירה ע"ש צרש"י וכן צרש"י עירובין כ"ה צ' ד"ה עבד לענין הוקף לדירה ע"ש (וע"י לק' סי' י"ז) שנבאר צע"ה שאין כל הדברים המנויין בצרייתא בסוכה דף ג' שוין צדיניהן) וה"ל כיון שעשו מחילות ואוכלין וישנים שם הו"ל ציתם כיון שהוא מקום פיתא ולינה וגרע מצית שער הכסדרה ומפרסת שאין דור שם אוסר דהתם גם בשעת דירתו לא בעלה מהשתמשות הכסדרה צ"ש ומפרסת ולכך מקרי לא חזיא לדירה וצוה מיושב גם כן מה שהקשה הצית מאיר צסי' ש"ס הא כלים ששבתו בקרפף אין אוסרין ולפמ"ש כיון דהוי מקום פיתא ולינה הו"ל כצית וע"י בחז"ל אור"ח סי' ק"י סק"כ לענין עיבור שמלדד ג"כ דאי קבע דירתו צ"ל תקרה וקבע שם מקום פיתא ולינה מתעבר עם העיר ועדיף מחלר ע"ש באורך ומלחתי צפמ"ג ר"ס ש"ע שכתב לענין צית שער משמע דמייירי אפילו במקורה נראה מדבריו דצבית גמור גם באין מקורה מהני דאל"ה מה ראוי לריך דצ"ש מייירו במקורה ע"ש וכן משמע צירו' עירובין פ"ה סוף ה"א דאם הוקף לדירה ממש מהני גם באויר חלר ע"ש וע"ע צירושלמי ספ"ג דעירובין ויש חלרות במחנה כ"י ועדיין לע"ג בכל זה. וע"י עוד לענין צית שצספינה צירושלמי מגילה פ"ג ה"ג מפרשי ימים קורין קדרכן צ"ד וכתב הרמ"א צסי' תרפ"ח ס"ה משום דהולך אחר רוב העולם ומשמע דהספינה עלמה אין זה דירה דאל"ה הו"ל עיר פרזית ול"ל למיזל אחר רוב העולם ויש לדחות דלענין מגילה שאני?

[יד] והבורגנין. הטעם משום שאין דירת קבע ע"י סוכה ח' צ' (וממעטא מצית כמש"ל סי' ע"ו) ואע"ג דלענין צתי ערי חומה כתיב נמי צית וא"י בחוספתא ערכין פ"ה ה"ז דאפילו צורגנין צמית ציוצל שא"ה דמרבין צערכין ל"צ א"י מדכתיב אשר צעיר אפי' מגלות ושובכות וצורות אף שאין ראויין לדירה כלל ורק שדות ממעטינן ע"ש והא דצית שאין צו ד' על ד' אין צמית ציוצל התם משום דלא חזי למילתי כדאמר סוכה ג' צ' אבל צמזוזת דירת קבע צעינן וכן גצי עיבור צעירובין כ"ה צ' דמלרפינן צורגנין משום שא"ל חלל עשוי לדירה קלח (ע"ש רש"י ד"ה נפש) אבל צמזוזת צעי דירה גמורה של קבע, וצירושלמי סוף מגילה איתא דהר צבורגנין שלשים יום לריך ליתן מזוזת והיינו צא"י ומשום יישוב א"י מדרבנן כמ"ש צמנחות מ"ד א' (וע"ע לק' סי' ס"ג) ונראה דדווקא כשיש צבורגן ד' על ד' דאע"ג דלענין עיבור צין צ' עיירות מלרפינן לצורגנין אפילו אין צו ד' על ד' כדמשמע בסוכה ג' צ' משום דחזי למילתי [ואע"ג דצגמרא שם אין הכרח לזה ד"ל דס"ד צורגן אפילו גדול גרע מצית שאין צו דע"ד מ"מ צרש"י שם מצוחר ממ"ש דכל צית עשוי לדירת קבע תמיד משמע דצבורגן א"ל דע"ד וכ"ה צריעצ"ה שם צהדיא ע"ש וכ"כ צשע"ת סי' ש"ח סק"ה וצמ"צ שם וכ"כ צחז"ל יו"ד סימן קס"ט סק"צ והציא רא"י דמדממעטינן ציה"כ ממזוזת ציומא י"א צ' אע"ג דסתמא אין צו דע"ד וע"כ משום דחזי למילתי. ואין לדחות דמ"מ הא מחייצין מלד כניסם לצתים וכמ"ש רעק"א צחדר שאין צו דע"ד הפתוח לצתים דז"ל דא"כ אמאי צאמת לא מחייצין

א) ומס' שמחות פ"ב. (ב) וע"ע רש"י שבת כ"ג א' ד"ה הרואה שכי' דהיושב בספינה פטור מנ"ח וצ"ע בכונתו.

ג) וכן משמע במס' שמחות פ"ז דסמכו לענין חול"ע ע"ש. (ד) וח"א ג"י השיב שאין כונת מרן ז"ל שם לזה אלא לפי שכי' שדלת ביה"כ לעולם פטור כ' דאפי' אין בו ד' גוררת הדלת אחרי' לפטור משום דחזיא למלאכתה

פרשה סדורה

פרשה פתוחה

[1234567]

מה"ט וע"כ כמש"כ בחזו"א שם דש"א"ה שעושין שומרי העיר ואינן דבר קבוע (רש"י
 ידיעין דהעיקר היא לאורך צי"כ ופשיטא
 דשדינן ל' צתרי וכן משמע קל"ה לשון הרמב"ם פכ"ה משבת ה"ג ויש צהן ד' על ד' והצורגנין
 כו"ט וע"כ וצ"ע לנר סוכה דף ג' ראיתי שנסתפק בסוכת החג צהן לר"י דחייב צמזח"ה אי
 לריק ד' על ד' ח"ד כיון דחזי למילתא צ"ז על ז' חייב צמזח"ה ואין צהן ספק שהוא מצוה
 צהדיא צירושלמי סוכה פ"א ה"א וכן ה"י ר"י מחייב צמזח"ה ח"פ שאין שם ארבע אמות וארבע
 דפנות ואסוכת החג קאי כדפי' המפרשים והגר"א צפ"ג דמעשרות ע"ש [ועי' לק' סי' מ"ז
 צאורך] ומזה ג"כ ראי' למש"כ האחרונים דכל היכי דחזי למילתא ח"ל דע"ד וכ"כ לענין הא
 דחיתא צירושלמי פ"ג דמעשרות דלצעל הצורגנין טובל היינו ח"פ שאין צו דע"ד דחזי ל' ל'
 למילתא [ועי' לקמן סי' ט"ו] מ"מ הכא לענין להתחייב צמזח"ה לאחר ל' מסתברא דדווקא
 אם יש צה ד' על ד' מאחר שמלך ע"מ פטורה ח"ל משום דמחזי כצית ח"כ לא מחזי כצית
 ח"כ יש צה שיעור צית מיהו לענין צית ציובל י"ל כיון דחזי למילתא ח"ל שיהא צו דע"ד
 וח"ש לשון הרמב"ם שהתנה צרפ"ו ממזח"ה שכל צית שאין צ' י' תנאים פטור ממזח"ה וא'
 מהם שיהא צו דע"ד. וראיתי צפ"ח יו"ד סי' רפ"ו סק"ה שכתב צ"ס חמודי דניאל דדווקא
 צצית צעינן ד' אמות ח"ל צצ"ש חכסדרה ומרפסח ח"ל ד' אמות ואם כונתו כמש"כ הגרעק"ה
 ז"ל שם דגם צית שאין צו דע"ד חייב צלד הפתוח לצית הו"ל לפרש דחיינו דווקא הפתוח הפתוח
 לצית ולא פתחו השני שפתוח לרה"ר [ח"כ נאמר לדעת רעק"ה ח"ס הוא פתוח לרה"ר שני
 הפתחים חייבין ע"י לקמן סי' מ"צ] ואם כונתו ע"פ דברי רש"י דצורגנין חזי למילתא וס"ל
 דה"נ כן הוא ח"כ הוא ח"ל דל' כדברי הסמ"ע שכתב בחו"מ סי' קע"ב סק"י דאכסדרה לא
 עדיף מצית דלריק ד' אמות וכ"כ מדברי הרמב"ם שאין לך צית חייב ח"כ יש צו דע"ד
 כ"ל ונראה דכונתו דכיון דצ"ש וכל הני חין חייב מלך ע"מ ח"ל משום שהם כניסה לצתים
 ח"ל שיהא צהן דע"ד וכמש"כ רצנו מנוח דהא דחזר חייב ח"פ שאין מקורה ולדעת הרמב"ם
 חין חייב צמזח"ה ח"ל צית מקורה היינו משום שחיובה חינו ח"ל משום כניסה לצתים וח"פ
 דצצ"ש שאינו קבוע מודה הרמב"ם דפטור כדמוכח גבי סוכת היו"ר ש"ה דס"ל דפתח
 שאין קבוע לא מקרי פתח כלל וגם ע"ז חולק הראצ"ד וכמשי"ת צע"ה צס"י ל"צ מיהו לדעת
 הרא"ש שכתב ח"י אחר משום דחזר חזי למילתא ופ"מ שנצאר לקמן סי' כ"ה גם הרא"ש
 מודה דחזר חין חייב ח"ל ח"ל משום כניסה לצתים ח"ל דס"ל דעכ"פ לריק שיהא צה דיוני צתים
 ח"כ ח"א לחייב כאן כדמוכח בסמ"ע ה"ל דזה לא מקרי חזי למילתא אך צית שער אפשר
 דעדיף מאכסדרה ומקרי חזי למילתא אך מדסתם הרמב"ם משמע קל"ה דחין צמזח"ה מה דיהא
 חזי למילתא [אך לדעת רצנו מנוח חין ראי' ד"ל דרצנו לא מיירי ח"ל צצתים החייבין מלך
 ע"מ], גם מש"כ שם צפ"ח צ"ס חמודי דניאל דחדרים קטנים צצית גדול חייבים צמזח"ה לכא'
 צרמב"ם ל"מ כן וכ"כ מדברי כל האחרונים שכתב כרעק"ה (יצוהר לק' סי' מ"צ) דאם פתוח
 לצית חייב הפתח הזה מלך כניסה לצתים משמע דלא כדבריו וכ"כ צאורה מזיון ע"ש שהאריך
 צזה ועי' צצה"ל סי' שס"ו סי"ג ד"ה ד"ה שהצ"ה סברא כזו צ"ס תו"ש גבי עירוב דחדרים
 קטנים ראוין להנחת עירוב והצ"ל פקפק עליו וסיים צ"ע ואפילו לפ"ד החו"ש הוא משום
 דל מחילות הקטנות כמש"כ שם צצה"ל ח"ל כאן צמזח"ה דל"ש זה דאי אמרת דל המחילות
 חין כאן פתח החייב צמזח"ה (אם לא הפתח החילון שלהם וגם י"ל דצמזח"ה שחיובו על הפתח
 ל"ש כלל לומר דל המחילות ודו"ק) משמע דמודה שאין חייב מיהו אם הם מיוחדים לשום
 חשמיש מיוחד שידוע דדי לו צפחות אפשר דמחייבין מטעם חזו למילתא כמש"כ מרן ז"ל להוכיח
 מצ"כ וכדמוכח מירי ה"ל גבי סוכה ו"ע. ויש לעיין לענין מעקה אם צורגנין חייב כיון

והלקטיות

פרשה פתוחה

פרשה סדורה

שם כא.): והלקטיות. מלשון קייטא תרגום קיץ בחים העשויין מחוץ לעיר להתקרב בהן סתמו דשוכר בית חייב צמעה ולא אישתמיט

חד מינייהו לכתוב דדוקא לאחר ל' יום צה"ל כמו צמזה משמע דצמעה אפילו דירת עראי חייב כיון דקפידת החורה משום סכנה ול"ע וכן לענין עירכי המלחמה ל"ע (ויש להביא ראיה שח"כ כל ישראל לא ילכו למלחמה שהרי כל שנה בוגין סוכה (אם לא מי שיש לו סוכה ישנה) ואין יולאין למלחמה שנה שלמה אם לא נאמר דאם סתר את הבית חו יולא למלחמה וכן צכרם ואשה וע"כ ל"ל כן לר"י דס"ל סוכה דירת קצב והוא מסתבר ג"כ דל"ש גבי ולא חללו ולא חנכו ושמח את אשתו ופשוט) ולענין עומת נגעים לריך שיהיו צה אצנים ועלים ועפר ואם יש צה אפשר דמעמא ח"ג שאין צו דע"ד וע"י תוספתא דנגעים דמעטין קירות האצנים וקירות המחיצה והא דבית שצספינה אינו מעמא דנגעים אינו משום שאינו דירת קצב אלא משום שאינו מחובר בארץ כמש"כ האמו"ר שליט"א בקה"י ח"ג סי' ע"ו עוד יש לעי' אם מניחין צו עירוב ודבר שם אם אוסר דאפשר דצורגנין עדיף מצ"ש אכסדרה ומרפסת ואע"ג דבתיים שצספינה לריכין עירוב כדאי בתוספתא שבת פ' הזורק וגבי מזוזה כתב הרמב"ם שאין זה קצב דכבר ביאר האמו"ר שליט"א בקה"י שם דשאני לענין עירוב דא"ל קביעות של אדם אחד דוקא דהרי גם הדר צפונדק אוסר וגבי מזוזה אין חייב אלא כשהבית ראוי לקביעות ולפ"ז אפשר דצורגנין גרע ח"ג דעובל למעשר לצעל הצורגנין מדאורייתא כדמשמע יומא דף י' דל"ש גבי מעשר מדרבנן התם טעמא אחרינא הוא כמשי"ת צע"ה צס"י ע"ו עוד יל"ע אם נעשה שיעור לעיר ואם נחשב בית לענין פתח בית אצ ואם הוודר מן הבית מותר צו ואם יש לו ד' אמות צחלר אם הוא פתוח לחצר ח"ג דכתב הסמ"ע חו"מ סי' קע"צ סק"י דאכסדרה לריך ד' אמות אפשר דצורגנין עדיף ול"ע צכ"ז וקלת נראה דכל היבא דכתיב בית וליכא ריבוי לריך דירת קצב כמו גבי מזוזה ול"ע:

אוצר החכמה
1234567

[טו] והלקטיות. ע"י צביאור שפירשנו דטעמא דכל הני משום שאין דירת קצב וכמש"כ הרמב"ם פ"ו ה"ע סוכה החג צחג וצית שצספינה פטורין מן המזוזה לפי שאין עשין לדירת קצב שתי סוכות של יולרים זו לפנים מזו החילוקה פטורה מן המזוזה לפי שאינה קצובה החנויות שצשווקים פטורין משום שאין קביעות לדירה [ע"י צס"י ע"ז שציארנו יפה צע"ה למה חלקם הרמב"ם לג' צבות] וצמדרש תנאים ואתחנן תניא יכול שאני מרצה סוכת החג צחג והבית שצספינה והחנות ת"ל בית מה בית העשוי לדירת קצב אף כל העשוי לדירת קצב יולא אלו שאין עשין לדירת קצב [ואע"ג שאין לסמוך על המדרש תנאים שצכרצה מקומות העתיק לשון הרמב"ם כאן ניכר שהוא לשון צרייתא וע"י צ"ח יו"ד סי' רפ"ו]. מיהו צרמב"ם נראה דאלקטיות טעם אחר יש צו דז"ל הרמב"ם פ"ו ממזוזה ה"ג אכסדרה והוא המקום שיש לו ג' כתלים כו' וכן התקרה שאין לה כתלים אלא עומדת על עמודים מכאן ומכאן ח"ע"פ שהיא כחצית בית פטורה לפי שאין לה מזוזות שאלו העמודים להעמיד התקרה הן עשויים והכ"מ כתב שלמד זה מאיספלידא צמנחות ל"ג צ' ומפרש כה"ג והוא דחוק דצסוגיא שם משמע דהיינו אכסדרה ע"ש אבל נראה צרור דהרמב"ם למד זה מצרייתא דידן דקתני דהלקטיות פטורין והרמב"ם פ"ד ממעשר ה"ד כתב צהדיא צתי הקין והוא ארבעה עמודים ותקרה ע"ג שנמצא צלא כתלים והוא אלקטיות דמתני' וכ"כ צפ"י מטו"מ ה"י והתקרה שצ"ג העמודים ואין לה דפנות וכן צתי הקין וכתב הראצ"ד זהו פ"י האלקטיות ומפ' רצנו דטעם